

Dansk persondataret

BENT OLE GRAM MORTENSEN (RED.)

Dansk persondataret

ExTuto
PUBLISHING
www.extuto.com

Bent Ole Gram Mortensen (red.), Carina Risvig Hamer, Daniel Hartfield-Traun, Lisa Hjerrild, Kent Kristensen, Jesper Kruse Markvart, Helene Arensbak Mørk, Jesper Løffler Nielsen, Ayo Næsborg-Andersen, Sten Schaumburg-Müller, Christian Højer Schjøler, Peter Starup, Jøren Ullits & Frederik Waage

Dansk persondataret

Første udgave, første oplag

Denne bog er udgivet i januar 2020 af EX TUTO PUBLISHING A/S. Grafisk tilrettelæggelse og sats af MERE.INFO A/S, som har anvendt LibreOffice/Linux samt skrifterne Baskerville Original og Cronos designet af henholdsvis FRANTIŠEK ŠTORM i 2000 og ROBERT SLIMBACH i 1996. JAN TRZASKOWSKI har stået for forlagsredaktion og TOVE MØGELVANG-HANSEN har været ansvarlig for korrekturlæsning. Bogen er trykt på Munken Pure 100 g/m² af NARAYANA PRESS, der ligger på Gyllingnæs syd for Odder. Indbindingen er udført af BUCHBINDEREI S.R. BÜGE GMBH i Celle. Bogen er fagfællebedømt.

Ex Tuto A/S er medlem af Forening for Boghaandværk, og vi støtter bæredygtig skovforvaltning ved at anvende FSC-certificeret papir.

Copyright © 2020 the editor and the authors

Printed in Denmark 2020

ISBN 978-87-420-0033-5

Ex Tuto Publishing A/S

Toldbodgade 55, 1.

DK-1253 København K

www.extuto.com

Udgivet med støtte fra

dreyersfond

Kapitelloversigt

DEL I: GENERELLE SPØRGSMÅL	1
1. Fra registerlov til databeskyttelsesforordning	3
<i>Bent Ole Gram Mortensen</i>	
2. Den centrale lovgivning på databeskyttelsesområdet	19
<i>Peter Starup</i>	
3. Hvornår er der tale om en personoplysning, og hvornår er det behandling af en sådan?	29
<i>Sten Schaumburg-Müller</i>	
4. Nærmere om persondatarettens dækning	41
<i>Sten Schaumburg-Müller</i>	
5. De overordnede principper for databehandling	55
<i>Ayo Næsborg-Andersen</i>	
6. Oplysningskategorier og behandlingsbetingelser	75
<i>Sten Schaumburg-Müller</i>	
7. Ytrings- og informationsfrihed	117
<i>Sten Schaumburg-Müller</i>	
8. Personbilleder	127
<i>Sten Schaumburg-Müller</i>	
9. Ansvarlighed og dokumentation	169
<i>Jesper Løffler Nielsen & Helene Arensbak Mørk</i>	
10. Ansvarssubjekter og aftaleregulering	177
<i>Jesper Løffler Nielsen & Helene Arensbak Mørk</i>	

11. Databeskyttelsesrådgiveren	191
<i>Lisa Hjerrild</i>	
12. Krav om konsekvensanalyse	203
<i>Lisa Hjerrild</i>	
13. De registreredes rettigheder	213
<i>Jøren Ullits, Ayo Næsborg-Andersen & Kent Kristensen</i>	
14. Sikkerhed og håndtering af databrud	229
<i>Daniel Hartfield-Traun</i>	
15. Tredjelandsoverførsler	255
<i>Jesper Løffler Nielsen & Helene Arensbak Mørk</i>	
16. Tilsynsmyndigheder og sanktioner	269
<i>Carina Risvig Hamer</i>	
DEL II: UDVALGTE RETSOMRÅDER	281
17. Persondatarettens anvendelse på forskningsprojekter	283
<i>Kent Kristensen & Jøren Ullits</i>	
18. Statistik	301
<i>Ayo Næsborg-Andersen</i>	
19. Behandlingen af personoplysninger ved domstolene	309
<i>Frederik Waage</i>	
20. Persondatabehandling i journalistisk øjemed	321
<i>Jøren Ullits & Sten Schaumburg-Müller</i>	
21. Kunstnerisk, litterær og akademisk virksomhed	343
<i>Sten Schaumburg-Müller</i>	
22. Markedsføring og personoplysninger	349
<i>Bent Ole Gram Mortensen</i>	
23. Forsyningsvirksomheder	367
<i>Bent Ole Gram Mortensen & Lisa Hjerrild</i>	
24. Geodata	377
<i>Lisa Hjerrild</i>	

25. Konkurrenceret	385
<i>Peter Starup & Jesper Kruse Markvart</i>	
26. Sundhedslovens behandlingsregler	429
<i>Kent Kristensen & Jøren Ullits</i>	
27. Forvaltningens samkøring af borgerdata	443
<i>Jøren Ullits</i>	
28. HR og persondataret	453
<i>Christian Højer Schjøler</i>	
Bibliografi	481
Stikordsregister	495

Forvaltningens samkøring af borgerdata

Jøren Ullits

27.1. Indledning

Borgeren i centrum. Budskabet gentages som et mantra i forvaltningen for at huske kollegaerne på, at *borgeren* kommer før systemet, og at systemet er til for borgeren. Ikke omvendt. Det samme budskab kan læses i regeringens fællesoffentlige digitaliseringsstrategi for 2016-2020, der indledes med overskriften: “Et stærkere og mere trygt digitalt samfund”.¹ I strategien fremhæves det som særegent for Danmark, at den offentlige sektor er startet tidligt med at indføre it-løsninger og af samme grund nu har “datasæt og registre af høj kvalitet”.²

Borgere og virksomheder har fået en digital postkasse, og der er indført digital selvbetjening på over 100 sagsbehandlingsområder, herunder på uddannelses-, skatte-, og sundhedsområdet. SU-støtte skal der ansøges om digitalt, og afgørelsen falder automatisk. Ændringer i indkomsten angives af borgeren selv, via den personlige skattemappe på skattestyrelsen.dk, igen uden menneskelig indgriben. Inden for sundhedsplejen bruges der nu tablets til at følge og registrere eventu-

1. Digitaliseringsstyrelsen 2016, s. 4.

2. Digitaliseringsstyrelsen 2016. s. 5.

elle ændringer i den ældres sundhedstilstand, og ændringerne gemmes i forvaltningens databanker. De mange data, som borgeren afgiver elektronisk til forvaltningens mange grene – som studerende, skatteborger, patient mv. – rummer et enormt effektiviseringspotentiale ud fra et statsforvaltningsperspektiv. Spørgsmålet om forhøjet boligstøtte til den enlige mor kan hurtigt afgøres ved opslag på adressen i CPR-registret, hvor antallet af personer ifølge loven skal være registreret. Inden for sundhedsplejen kan et samlet overblik over patientens sundhedshistorik danne grundlag for en bedre behandling. Begge situationer forudsætter, at forvaltningen samkører borgerens data på tværs af forvaltningens systemer. For, som det anføres i den fællesoffentlige digitaliseringsstrategi, vil “[e]n øget deling af data giv[e] mulighed for nye generationer af digitale løsninger, som i højere grad kan trække de nødvendige data automatisk. Det sparer tid for borgere og virksomheder, når de slipper for unødige indberetninger. Og det kan lette de administrative processer og sagsbehandling, når manuelle arbejdsgange og i nogle tilfælde afgørelser kan automatiseres”.³ Uddraget fra strategien tegner et ensidigt positivt billede af forvaltningens databrug, med argumentet om, at det er smartere, også for borgeren, hvis man kun behøver at afgive (de samme) oplysninger én gang.⁴

En kort bemærkning til det modstående borgerhensyn kan dog findes i strategien, der generelt nævner, at “[i]ndsatsen skal [...] ske inden for rammerne af persondatalovgivningen og med respekt for privatlivets fred”.⁵ Det er dette aspekt, som kapitlet i det følgende vil fokusere på.

27.2. Regler om samkøring af data i forvaltningen

I forrige afsnit blev scenen sat for en videre drøftelse af de persondatarelige problematikker, som kan opstå i forbindelse med forvaltningens øgede systematisering af borgerdata. I det følgende fokuseres på den systematiseringstype, som betegnes *samkøring*.

Som *teknisk begreb* er samkøring en fælles betegnelse for forskellige tekniske løsninger, som vedrører sammenkobling af oplysninger, der

3. Digitaliseringsstyrelsen 2016. s. 8.

4. Ibid.

5. Ibid.

kommer fra forskellige registre (synonym for databaser). Under samkøring hører maskinelle overførsler, hvorved et register tilføres oplysninger fra et andet register, således at det modtagende register udvides med disse oplysninger. Fra et *forvaltningsperspektiv* er der effektivitetsfordele forbundet med samkøring, idet de samme oplysninger om borgeren kan bruges på tværs af forvaltningens databaser. Og således kun, som nævnt indledningsvist, skal indhentes én gang. Når først de er i systemet, kan de, så at sige, cirkulere på tværs heraf. Fra et *borgerperspektiv* er samkøring dog en særligt indgribende form for behandling, fordi oplysninger om borgeren samles på ét sted. Denne aggregering kan tilvejebringe et mere præcist billede af den pågældende – hvori det indgribende for den enkelte består.

Et tænkt eksempel på en samkøringssituation er forvaltningens behandling af en borgers ansøgning om at få et barn i pleje. Den pågældende borger har i eksemplet tidligere været indlagt på psykiatrisk skadestue med en depression (nu raskmeldt), og har som en følge heraf også oparbejdet en større gæld til Skattestyrelsen. Når sagsbehandleren, som et led i behandlingen af ansøgningssagen, inddrager oplysninger om borgeren, som sundhedsvæsenet og Skattestyrelsen har registreret om personen, er det *samkøring*. Det er det også, når socialforvaltningen modtager et tip om socialt bedrageri og vælger at undersøge det nærmere ved at indhente oplysninger fra bl.a. Skattestyrelsen, Erhvervsstyrelsen og/eller andre forvaltningsgrene.

Eksemplerne handler alle om samkøring, men deler endnu et fællestræk. I første eksempel blev oplysningerne om borgeren indsamlet med ét bestemt formål for øje – indlæggelse på psykiatriske skadestue og opgørelse af skatten. Oplysningen om indlæggelse på psykiatrisk skadestue blev oprindeligt behandlet som led i patientbehandlingsforløbet, og oplysningerne om indkomstforhold til behandling af skattebilletten. Men i de anførte eksempler blev oplysninger om borgeren senere behandlet til et helt andet formål. I første eksempel til at vurdere, om borgeren kan få et barn i pleje (nyt formål). I andet eksempel til efterprøvelse af en mistanke om snyd (nyt formål).

Så hvad er problemet med, at formålet ændrer sig undervejs? Det er, at borgeren ikke nødvendigvis længere ved, hvad oplysningerne om vedkommende bruges til, og hvor de flourer i systemet. Oplysninger, der én gang er afgivet til socialforvaltningen, bruges måske nu af skat-

testyrelsen, og er måske herfra videregivet til en tredje forvaltning. For borgeren bliver det herved vanskeligere at efterprøve, om behandlingen er i overensstemmelse med lovgivningen, når oplysningerne om vedkommende cirkulerer frit, ubundet af et specifikt formål og en specifik modtager. Det gør det samtidig også vanskeligere for borgeren at støtte ret på forordningens databeskyttelsesrettigheder, herunder retten til at gøre indsigelse og til at få oplysninger slettet igen. Påberåbelsen af disse rettigheder forudsætter nemlig, at borgeren som minimum har en idé om, hvor oplysningerne om vedkommende er registreret i systemet (hvem er den/de dataansvarlige).

For at tilvejebringe gennemsigtighed herom for borgeren er det i forordningen bestemt, at behandlingen af oplysninger skal ske til *udtrykkeligt angivne formål* og ikke må viderebehandles på en måde, der er uforenelig med disse formål. Dette grundlæggende forordningsprincip, også omtalt *formålsbestemthedsprincippet*, fremgår af artikel 5 i databeskyttelsesforordningen (GDPR). Oplysninger om borgeren må herefter kun bruges til det, oplysningerne oprindeligt blev indsamlet til, f.eks. udarbejdelse af årsopgørelse, til behandling af et konkret sygdomsforløb eller til at træffe afgørelse om boligstøttesatsen. Ikke andre uforenelige formål.⁶

Princippet er dog ikke ufravigeligt. GDPR artikel 23 giver mulighed for at fastsætte regler om, at borgerdata kan bruges til et andet (og uforeneligt) formål end det, oplysningerne oprindeligt blev indsamlet til. Det giver medlemsstaterne mulighed for at vedtage regler om samkøring af borgerdata fra forvaltningens mange databanker. Det forudsætter ifølge artikel 23, stk. 1, dog, at den nationale særregel respekterer det væsentligste indhold af de grundlæggende rettigheder og frihedsrettigheder, og er nødvendig af hensyn til bl.a. statens sikkerhed, forebyggelse, afsløring, kontrol eller tilsyn.⁷ Supplerende anføres det i GDPR artikel 23, stk. 2, at den nationale særregel i øvrigt som minimum skal oplyse om følgende: Hvad er formålet med behandlingen, hvilke kategorier af oplysninger behandles, i hvilket omfang indskrænkes borgerens databeskyttelsesrettigheder, hvilke garantier opstiller for-

6. Se nærmere om formålsbestemthedsprincippet i denne bogs kapitel 5.

7. Listen af hensyn er udtømmende oplyst i forordningens artikel 23.

valtningen for at undgå datamisbrug, hvem er dataansvarlig for samkøringen, og hvilke risici er der forbundet med behandlingen?⁸

Se til eksempel på, hvordan denne artikel ses udmøntet i dansk lovgivning, forvaltningslovens § 29. Ifølge denne bestemmelse, som vedrører forvaltningens behandling af ansøgningssager (f.eks. sociale ydelser), må der ikke indhentes oplysninger om ansøgerens rent private forhold fra andre dele af forvaltningen eller fra en anden forvaltningsmyndighed. Med andre ord er udgangspunktet her, at der ikke må ske samkøring af data om borgeren som et led i sagsbehandlingen af ansøgningssagen. Det gælder ifølge bestemmelsens stk. 2, nr. 2, dog ikke, hvis andet følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov. Som eksempel på en sådan lov – dog ikke i forhold til en ansøgningssag – se *lov om Erhvervsstyrelsens behandling af data*.⁹ Loven giver Erhvervsstyrelsen mandat til at indsamle og samkøre oplysninger fra andre offentlige myndigheder og fra offentligt tilgængelige kilder,¹⁰ når det er nødvendigt af hensyn til tilsyn og kontrol.¹¹ Tanken med loven er, at der skabes mulighed for inddragelse af såkaldt *machine learning*-teknologi i forvaltningen, som kort sagt er et digitalt autonomt system, der kan genkende uregelmæssige mønstre og tegn på svig på tværs af data, ved samkøring af borgerdata.¹² Garantierne i forordningens artikel 23, stk. 2, skal, følger det af loven, fastsættes af Erhvervsministeren.¹³ Erhvervsministeren har fastsat disse i *bekendtgørelse om Erhvervsstyrelsens behandling af data*,¹⁴ hvor formålet med indsamlingen og sam-

-
8. Opremsningen er ikke udtømmende, men angiver de væsentligste punkter. For den samlede opremsning se forordningens artikel 23, stk. 2.
 9. Lov nr. 438 af 8. maj 2018 (herefter blot lov om Erhvervsstyrelsens behandling af data).
 10. Her tænkes i første omgang på kortdata gennem bl.a. Google maps, som kan anvendes til at verificere udenlandske adresser for virksomheder og personer i forbindelse med registrering, jf. lovforslag nr. 149 til Lov om Erhvervsstyrelsens behandling af data, fremsat den 21. februar 2018. pkt. 3.1.2.
 11. Lovens § 1. Med loven ønskes en skærpet digital indsats mod organiseret svindel med moms og afgifter.
 12. Lovforslag nr. 149 til Lov om Erhvervsstyrelsens behandling af data, fremsat den 21. februar 2018. Almindelige bemærkninger, 1. Indledning.
 13. Lov om Erhvervsstyrelsens behandling af data, § 2, stk. 5.
 14. Bekendtgørelse nr. 989 af 29. juni 2018.

køringen er angivet til at ske i et kontrol- og tilsynsøjemed.¹⁵ I bekendtgørelsens § 3 oplystes de kategorier af oplysninger, der kan samkøres, herunder CPR-nummer, oplysninger om økonomiske, erhvervmæssige og strafbare forhold. Kravet om at opstille garantier for at undgå data-misbrug ses i bekendtgørelsens § 5, hvorefter samkøringen af borgerdata kun må finde sted under anvendelse af pseudonymisering. *Pseudonymisering* er et forordningsbegreb og betyder ifølge forordningens artikel 4, stk. 5, "behandling af personoplysninger [i en form hvor] personoplysningerne ikke længere kan henføres til en bestemt registreret uden brug af supplerende oplysninger". Det vil således være pseudonymisering, som påkrævet efter bekendtgørelsens § 5, når borgerens navn, CPR-nummer mv. udskiftes med en talkode eller anden ikke direkte personhenførbare reference under samkøringsbehandlingen.

Som en yderligere sikkerhedsforanstaltning er det i bekendtgørelsens § 10 bestemt, at Erhvervsstyrelsen skal fastsætte organisatoriske foranstaltninger til sikring af borgerens data. Det indebærer bl.a., at der skal udarbejdes retningslinjer for håndteringen af borgerdata, og tillige en begrænsning af det antal medarbejdere, som kan tilgå oplysningerne, der behandles, og logning af, hvilke medarbejdere der har adgang til at foretage samkøring.

I databeskyttelseslovens § 5, stk. 3, er der, også med henvisning til forordningens artikel 23, vedtaget en mere generel mulighed for at fravige forordningens formålsbestemthedsprincip. Denne bestemmelse giver "*vedkommende minister* [bemyndigelse til at] fastsætte nærmere regler om, at personoplysninger af offentlige myndigheder må viderebehandles til andre formål, end de oprindeligt var indsamlet til, uafhængigt af formålernes forenelighed" (kursiveret). *Vedkommende minister* er den minister, som er ansvarlig for den lovgivning, der regulerer indsamlingen af de personoplysninger, der ønskes genanvendt til et andet formål.¹⁶ Til eksempel vil børne- og socialministeren herefter kunne fastsætte regler om, at personoplysninger indsamlet i medfør af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område kan viderebehandles til andre formål. Den danske særregel bemyndiger således den til enhver tid siddende resortminister til at udstede ministerielle

15. Bekendtgørelse nr. 989 af 29. juni 2018, §§ 4 og 5.

16. Lovforslag nr. 68 fremsat den 25. oktober 2017. Til § 5.

regler om videreanvendelse og genbrug af borgerdata, eksempelvis til samkøring.

Dog modsvares det retssikkerhedsmæssigt betænkelige herved af en række processuelle garantier i forbindelse med udstedelsen af sådanne regler. *For det første* skal sådanne regler forhandles med inddragelse af Justitsministeriet. Dette følger af lovens § 5, stk. 3, og sikrer inddragelse af Justitsministeriet og derved også, at reglen holder sig inden for rammerne af GDPR artikel 23 (og heller ikke strider mod andre danske videregivelsesbegrænsninger, herunder regler om tavshedspligt).¹⁷ *For det andet* skal Datatilsynet have mulighed for at udtale sig om reglen, før den må udstedes. Dette følger af databeskyttelseslovens § 28 og sikrer et skærpet opmærksomhedsniveau. Endelig skal reglen forelægges for både det udvalg i Folketinget, der er ansvarlig for det pågældende reguleringsområde, eksempelvis Social- og Børneudvalget, og Retsudvalget.¹⁸

27.3. Skal borgeren oplyses om samkøringen?

Det følger af GDPR artikel 14, at den dataansvarlige skal give en række oplysninger til den registrerede, når oplysningerne om registrerede indsamles *hos en tredjepart* (såkaldt indirekte indsamling). Denne pligt til at oplyse den registrerede (den person der behandles oplysninger om) omfatter til eksempel den situation, hvor én gren af forvaltningen indhenter borgerdata hos en anden gren af forvaltningen. Det vil således være en indirekte indsamling, når Socialstyrelsen indhenter oplysninger om borgeren fra Skattestyrelsen – men derimod ikke, hvis oplysningerne indhentes internt i den samme styrelse.

Oplysningspligten påhviler den dataansvarlige, hvilket vil være den rekvirerende (*dataudtrækkende*) forvaltning. Den dataansvarlige skal bl.a. oplyse om sin identitet, dvs. navnet på den styrelse, som rekvirerer oplysningerne, og formålet med indhentningen. Formålet kan f.eks. være samkøring i et kontroløjemed – kontrol med udbetalingen af sociale ydelser. Borgeren skal, såfremt det er *nødvendigt* for at sikre en rimelig og gennemsigtig behandling,¹⁹ endvidere orienteres om behand-

17. Blume 2018, s. 89.

18. Ibid.

19. Forordningens artikel 14, stk. 2.

lingens varighed,²⁰ sine øvrige forordningsrettigheder,²¹ muligheden for at tilbagetrække et samtykke (hvis relevant)²² og muligheder for at klage over behandlingen.²³

Denne oplysningspligt skal sikre, at borgeren får kendskab til det, oplysninger om borgeren nu bruges til, og hvor de bruges i systemet. Dette kendskab er en forudsætning for en eventuel efterprøvelse af, om forvaltningen bruger oplysningerne i overensstemmelse med databeskyttelseslovgivningen. Det er nemlig først gennem oplysningen, borgeren bliver bekendt med behandlingens omfang, og heroverfor kan vælge at reagere ved eksempelvis at påberåbe sig forordningens ret til indsigt i de oplysninger, som styrelsen har registreret om personen, og i forlængelse heraf, hvis relevant, retten til at blive slettet.²⁴

Borgeren har dog kun i begrænset omfang mulighed for at støtte ret på artikel 14-oplysningspligten. I den danske databeskyttelseslovs § 23 er det nemlig vedtaget, at oplysningspligten *ikke* finder anvendelse, når forvaltningen viderebehandler oplysninger til et nyt formål på baggrund af regler fastsat efter lovens § 5, stk. 3 (omtalt ovenfor). Af retssikkerhedsmæssige hensyn er det dog besluttet, at det ikke gælder, såfremt formålet med den nye behandling er sammenstilling eller samkøring af personoplysninger i et kontroløjemed.²⁵ I forbindelse med en kontrol kan socialstyrelsen således ikke, med henvisning til databeskyttelseslovens § 23, undlade at oplyse borgeren om, at der indhentes oplysninger om vedkommende fra en anden styrelse.

Oplysningspligten for regler om samkøring af data, udstedt med hjemmel i databeskyttelseslovens § 5, stk. 3, vil dog kunne fraviges på andet grundlag. F.eks. efter forordningens artikel 14, stk. 5, litra a. Ifølge denne artikel skal der ikke oplyses om samkøringen, hvis borgeren allerede har modtaget de fornødne oplysninger herom. Det vil, som nævnt ovenfor, bl.a. indbefatte oplysninger om, hvilke styrelser (modtagere) oplysningerne påtænkes samkørt med, og formålet med samkø-

20. Forordningens artikel 14, stk. 2, litra a.

21. Forordningens artikel 14, stk. 2, litra c.

22. Forordningens artikel 14, stk. 2, litra d.

23. Forordningens artikel 14, stk. 2, litra e.

24. Se nærmere om disse rettigheder kapitel 13.

25. Databeskyttelseslovens § 23, sidste pkt.

ringen (f.eks. kontrol). Disse oplysninger kan forvaltningen have givet på et tidligere tidspunkt, i forbindelse med behandlingen af en ansøgningssag som en orienteringsskrivelse på e-blanketten.

Dette gælder som sagt kun regler udstedt med hjemmel i databeskyttelseslovens § 5, stk. 3. Det er en anden sag, hvis reglerne er vedtaget af Folketinget som lov. Se til eksempel herpå ovennævnte lov om Erhvervsstyrelsens behandling af data, der indeholder hjemmel til samkøring af borgerdata fra forskellige styrelser. Der stilles i denne lov ikke noget krav om en oplysningspligt. I lovens § 1, stk. 5, nævnes det blot, at der skal fastsættes nærmere regler for, hvornår sletning af oplysninger skal finde sted, og om de tekniske og organisatoriske foranstaltninger, der skal iagttages ved behandlingen. Hjemlen til en sådan fravigelse af artikel 14-oplysningspligten kan findes i forordningens artikel 14, stk. 5, litra c, hvorefter oplysningspligten kan fraviges ved lov, forudsat at loven fastsætter passende foranstaltninger til beskyttelse af den registreredes legitime interesser.

27.4. Afsluttende bemærkninger

Er det ikke et gode, også for borgeren, at data samkøres? For som daværende justitsminister Søren Pape skrev herom i et svar til Folketingets retsudvalg under arbejdet med databeskyttelsesloven, får “medarbejdere i det offentlige mere tid til kerneopgaven og [det] fremmer en mere sammenhængende offentlig sektor”.²⁶ Det vil ingen være uenige i, er et gode. Men prisen, som borgeren skal betale, ikke i penge, men i egne data, kan diskuteres. Forordningens formålsbestemhedsprincip sætter som udgangspunkt en grænse for denne pris, ved at kræve klarhed om det, oplysningerne må bruges til (ét bestemt formål). Men når formålet kan ændres efter indsamlingen, bliver det alt andet lige vanskeligere at forudberegne behandlingens faktiske omfang; og derved også vanskeligere at efterprøve, hvordan forvaltningen forvalter borgerens data. Hensynet til at effektivisere forvaltningen og udnytte de digitale muligheder er væsentligt og må veje tungt. Men det må hensynet til individets privatliv og råderet over egne data også.

Man fristes til at spørge, om den rette balance er fundet mellem disse hensyn, når lovgiver har banet vejen for, at der i den digitale for-

26. Justitsministeriet 2017.

valtning kan fastsættes ministerielle regler, der fraviger formålsbestemthedsprincippet. Det giver alt andet lige bedre muligheder for sammenstilling og samkøring af borgerdata end tidligere. På den anden side har den registrerede ret til at blive oplyst om nye behandlingsformål, hvilket tilvejebringer gennemsigtighed og samlet set gør det mindre betænkeligt at formålet kan ændre karakter. Heroverfor kan det dog indvendes, og som der er redegjort for i det forrige, at forvaltningen ikke altid har pligt til at orientere borgeren om, at behandlingsformålet er ændret.

Hensynet til en effektivisering af den digitale forvaltning og hensynet til borgeren kan være vanskelige at forene. For når den offentlige forvaltning ser mulighed for at spare ressourcer gennem digitalisering og samkøring af borgerdata, er persondataretten ikke nødvendigvis en positiv medspiller. Den ministerielle bemyndigelsesregel i databeskyttelseslovens § 5, stk. 3, synes dog at forskubbe balancen i forvaltningens favør. Synspunktet kan ikke læses i bemærkningerne til bestemmelsen, der noget bombastisk antager, at bestemmelsen modsat kan bidrage til at skabe mere åbenhed for borgerne.²⁷ Det er en paradoksal udmelding, idet bestemmelsen, som anført, giver en ny og meget vid mulighed for ministerielt at tilsidesætte formålsbestemthedsprincippet, med øget samkøring af borgerdata til følge. Hvordan skulle det føre til mere åbenhed?

27. Lovforslag nr. 68 fremsat den 25. oktober 2017. Til § 5